

چالش‌ها و آینده خبرنگاران خارجی

نوشته:

ریچارد سامبروک

ترجمه:

دکتر عباس اسدی

عضو هیات علمی گروه روزنامه نگاری دانشگاه علامه طباطبائی

امین نوبری

کارشناسی ارشد حقوق ارتباطات دانشگاه علامه طباطبائی



انتشارات باران بهار
تهران-۱۳۹۹

سرشناسه	: سمبروک، جان ج. Sambrook, John J
عنوان و نام پدیدآور	: چالش‌ها و آینده خبرنگاران خارجی/نوشته ریچارد سامبروک :
مشخصات نشر	: ترجمه عباس اسدی ، امین نویری. تهران: باران بهار، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۲ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۸۹۵-۸-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: Are foreign correspondents redundant? : the changing face of international news , ۲۰۱۰.
موضوع	: اخبار خارجی
موضوع	: Foreign news
موضوع	: خبرنگاران خارجی
موضوع	: Foreign correspondents
موضوع	: روزنامه‌نگاری -- نوآوری
موضوع	: Journalism -- Technological innovations
شناسه افزوده	: اسدی، عباس، ۱۳۵۰ - مترجم
شناسه افزوده	: نویری، امین، ۱۳۵۱ - مترجم
رده بندی کنگره	: ۴۷۸۴PN
رده بندی دیویی	: ۲۳۴۵/۳۰۲
شماره کتابشناسی	: ۷۴۰۲۹۳۲
ملی	

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



نشانی: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

چالش‌ها و آینده خبرنگاران خارجی

نوشته: ریچارد سامبروک

ترجمه: دکتر عباس اسدی - امین نوبری

صفحه آرا: فاطمه حامدی

ناشر: انتشارات باران بهار

چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۸۹۵-۸-۵

کلیه حقوق مادی و معنوی برای ناشر محفوظ است. قیمت ۳۸۰۰۰ تومان

تقدیم به

همسر مریم

و

پسر مہمان

ان

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه مترجمان.....
۹.....	مقدمه: آیا امروز حضور خبرنگاران خارجی بی‌فایده است؟.....
۱۳.....	فصل اول: تغییر نقش خبرنگاران بین‌المللی.....
۲۳.....	فصل دوم: اقتصاد.....
۴۵.....	فصل سوم: تکنولوژی.....
۷۵.....	فصل چهارم: جهانی سازی.....
۸۹.....	فصل پنجم: اخبار بین‌المللی و ذائقه عمومی.....
۱۰۳.....	فصل ششم: مروری بر برخی مطالعات موردی.....
۱۰۵.....	فصل هفتم: چین.....
۱۱۷.....	فصل هشتم: آفریقا.....
۱۲۹.....	فصل نهم: ایران.....
۱۴۱.....	فصل دهم: نتیجه‌گیری.....
۱۵۰.....	منابع.....

مقدمه مترجمان

کتاب حاضر توسط «ریچارد سامبروک» و براساس مصاحبه‌های وی با طیف وسیعی از سازمان‌های خبری در سراسر جهان و همچنین تجربه شخصی وی به عنوان مدیر خبر با ۳۰ سال سابقه حرفه‌ای در بی بی سی جهانی نوشته شده است. او مبحث خود را از قرن نوزدهم شروع می‌کند و در انتها، به زمانه ما می‌رسد و نشان می‌دهد که اگر در گذشته‌های دور، هم سازمان‌های خبری و هم منابع خبری آنها محدود بوده، اما امروز، هر دو نامحدود شده‌اند، علاوه بر آن، رسانه‌های بین‌المللی غربی در طول چند دهه اخیر، به دلیل فشارهای اقتصادی، به طور پیوسته خبرنگاران بین‌المللی و همین طور اخبار بین‌المللی خود را کاهش داده‌اند. البته، در کنار فشارهای اقتصادی، پیشرفت فناوری‌های ارتباطی و تاثیر جهانی شدن بر فرهنگ‌ها نیز، فشار بیشتری را بر سازمان‌های خبری بین‌المللی وارد کرده و می‌کند. در نتیجه، سازمان‌های رسانه‌ای در جهان امروز، دیگر نمی‌توانند به شکل گذشته فعالیت کنند و ایفای نقش نمایند، آنها حتما باید در رفتار حرفه‌ای و تولیدات محتوایی خود تجدید نظر کنند. نویسنده معتقد است که امروز، هم اخبار خارجی و داخلی تا حد قابل توجهی در هم تنیده شده‌اند و هم ارزش‌های خبری اخبار بین‌المللی نیز تحت تاثیر ارزش‌های جوامع چند فرهنگی قرار گرفته‌اند، که دیگر مفهوم «خارجی» همانند گذشته بیانگر یک معنای ساده نیست و ...

این نگاه به اخبار خارجی و دلایلی دیگر باعث شد تا کتاب حاضر برای ترجمه انتخاب شود. از جمله این دلایل، یکی شخصیت و جایگاه حرفه‌ای نویسنده و طرز نگاه او به جهان و رویدادهایش، و دیگری ناشر اثر بود. در مورد دلیل نخست، باید گفت که، ریچارد سامبروک، مدیر سابق اخبار جهانی بی بی سی بوده و در پوشش بسیاری از وقایع جهان، از خاور دور تا خاور نزدیک و از اروپا، تا آمریکا، همکاری مستقیم یا غیرمستقیم داشته است. بنابراین، این کتاب، حاصل تجربیات حرفه‌ای اوست و بیش از آن که ساختار علمی به معنای دقیق کلمه داشته باشد، ساختاری ژورنالیستی دارد. با توجه به این امر، زاویه نگاه نویسنده به موضوعات پرداخته شده در کتاب نیز، به خصوص در مورد ایران، خالی از جانبداری و اغراض شخصی نبوده و نیست. به عبارتی، او در تالیف و تنظیم کتاب، خواسته و ناخواسته اسیر سیاست‌های امپریالیسم خبری بی بی سی و به طور کلی، تربیت انگلیسی خود بوده که خواننده آگاه را در پذیرش نظرات او دچار تردید می‌کند، زیرا او

جهان و رویدادهایش را با عینک کاملاً جانبدارانه دیده و مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است. اتفاقاً، این کتاب نمونه گویایی از نحوه گزارش‌دهی روزنامه‌نگاران غربی از جهان سوم از جمله ایران و نوع نگرش قومدارانه آنهاست، که می‌تواند برای خوانندگان ایرانی بسیار آموزنده باشد. تاکید می‌شود که مترجمان، مباحث ارائه شده در کتاب، از جمله مباحث مربوط به ایران را دقیق و منصفانه نمی‌دانند و با نویسنده هم آوا نیستند و معتقدند که این کتاب را باید با اندیشه و نقد مورد مطالعه قرار داد.

در مورد دلیل دوم نیز باید گفت، این کتاب از سوی «انستیتوی مطالعات روزنامه‌نگاری رویترز» وابسته به دانشگاه «آکسفورد» منتشر شده که به نوعی در انتخاب کتاب برای ترجمه موثر بوده است. بدین معنا که، در نگاه اول، نام موسسه و دانشگاه مذکور برای خواننده فریبنده است، اما در واقع، اهداف آنها حداقل در این کتاب تحمیل یک تفکر استعماری است. گفتنی است، مؤسسه فوق در پاییز ۲۰۰۶ تأسیس شده که هدف اصلی خود را حمایت از «رسانه‌های مستقل در دنیای مدرن» اعلام کرده است و با همکاری دانشگاه آکسفورد، ضمن برگزاری سمینارها، کارگاه‌های آموزشی، همایش‌های سالانه و غیره به روزنامه‌نگاران واجد شرایط، بورس نیز اعطا می‌کند و آنانی که دنبال حقیقت هستند خود می‌توانند نیات پنهان شده در پشت اهداف اعلام شده را مورد کنکاش قرار دهند.

ترجمه این کتاب تقریباً یکی دو ماه پس از شروع کرونا آغاز شد، لذا محدودیت‌ها و شرایط کرونایی باعث شد تا کار ترجمه تحت تاثیر آن قرار گیرد و به سرعت پیش نرود و در نتیجه، بیش از زمان پیش بینی شده، وقت برد. با این حال، خوشحال هستیم که بالاخره به سرانجام رسید. ناگفته نماند تا حد امکان کوشیده شده کیفیت کار حفظ شود، ولی با این حال احتمال خطا وجود دارد. امید است کمبودها بخشوده شوند و در چاپ‌های بعدی اصلاح گردند.

ع. اسدی

۱. نوبری

زمستان ۱۳۹۹

مقدمه: آیا امروز حضور خبرنگاران خارجی بی‌فایده است؟

اخبار خارجی در حال تغییرند. بیش از صد سال است که رسانه‌ها و خبرنگاران مستقر در خارج از کشور، از برنامه‌های اصلی اطلاع‌رسانی در مورد وقایع سایر نقاط جهان به حساب می‌آیند. نقش یک خبرنگار بین‌المللی به عنوان کسی که از یک دفتری واقع در خارج از کشور مبدا خودش مشغول تهیه و ارسال گزارش می‌باشد، نزد تمام سازمان‌های خبری بین‌المللی مانند: خبرگزاری‌ها و روزنامه‌ها و ... به خوبی جا افتاده است. این ویژگی از مقوله صنعتی شدن روند اخبار در اواخر قرن نوزدهم زمانی که تنها تعداد محدودی از سازمان‌های خبری از منابع مالی کافی برای جمع‌آوری و پوشش اخبار بین‌المللی برخوردار بودند و صاحبان این سازمان‌های خبری نیز به دنبال پرستیژ و نفوذ و تأثیری که پوشش اخبار بین‌المللی سبب آن می‌شد بودند، ناشی شده است.

با این وجود، پیش از آن که خبرنگاران و دفاتر خارج از کشور وجود داشته باشند، خبرهایی از خارج از کشور به گوش می‌رسید و اکنون ما در حال ورود به دوره‌ای هستیم که دیگر ممکن است خبرنگاران بین‌المللی و دفاتر خبری خارج از کشور در مرکزیت آنچه که از جهان می‌آموزیم و این که چگونه آنها را می‌آموزیم، قرار نداشته باشند. طیف وسیعی از فشارها، نقش خبرنگاران بین‌المللی را تضعیف می‌کند و فرصت‌ها و شرایط لازم را برای سازمان‌های خبری فراهم می‌آورد تا رویکردی بسیار متفاوت در زمینه گزارش اخبار بین‌المللی اتخاذ کنند. «جان مکسول همیلتون»^۱ در کتاب خود به نام «چشمان سرگردان روزنامه‌نگاری»^۲ می‌گوید: آخرین مرحله تکامل اخبار بین‌المللی با سرعت شدیدی که از زمان آغاز به کار مطبوعاتی رسانه‌های جمعی تا کنون دیده نشده است، به وقوع پیوسته است. فشارهای اقتصادی که در مسیر برقرار نگه داشتن روند جمع‌آوری و پوشش اخبار بین‌المللی وجود دارد سبب شده است تا شمار دفاتر خبری واقع در خارج از کشور در طی ۲۰ سال گذشته توسط سازمان‌های خبری بزرگ، کاهش داده شود. این امر موجب شده است تا میزان اخبار بین‌المللی که گزارش می‌شود، روندی نزولی داشته باشد. (در این مورد به طور خاص در رابطه با ایالات متحده صحبت می‌کنیم.)

^۱ John Maxwell Hamilton

^۲ Journalism's roving eye

این اتفاق در اصل یک پدیده غربی است که تنها در غرب مشاهده می‌شود. در آسیا با توجه به چشم‌انداز شکوفایی اقتصادی بزرگی که در پیش است، سازمان‌های خبری ممکن است عصری از شکوفایی و گسترش را تجربه بنمایند و کشورها و قاره در حال توسعه در حال ایجاد ظرفیت‌های روزنامه‌نگاری خود می‌باشند که این امر خود پیامدهای بلند مدتی بر روی جریان جهانی اطلاعات و فضای عمومی مباحثات خواهد داشت.

در عین حال تکنولوژی باعث دگرگونی روند جمع‌آوری و انتشار اخبار بین‌المللی شده است که در میان مسائل دیگر فرصتی نیز برای بکارگیری مدل شبکه‌ای و بازتر از گزارش امور و اخبار بین‌المللی، به وسیله وبلاگ‌های اینترنتی و جمع‌کننده اخبار، و مدل جدید و ارزان قیمت پوشش اخبار و اطلاعات، را فراهم کرده است.

شبکه‌های اجتماعی پیشتاز و تکمیل‌کننده کار سازمان‌های خبری حرفه‌ای با فراهم کردن منابع تازه برای خبرنگاران هستند و در همین حال در حال رقابت با سازمان‌های خبری برای جلب توجه جامعه می‌باشند. بسیاری از سازمان‌های خبری از این فرصت استفاده کرده‌اند و با معرفی سرویس اطلاعاتی خود - از دولت‌ها گرفته تا سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های تجاری - در جهت منافع خود به صورت مستقیم با جامعه در حال صحبت می‌باشند. این امر ظرفیت سازمان‌های خبری را برای مرتب کردن، تأیید و تنظیم شبکه‌ای از اطلاعات دیجیتالی به چالش می‌کشد. در نهایت، جهانی شدن نیز منجر به تغییرات مهم و بزرگی در نحوه گزارش اخبار شده است. در جوامع چند فرهنگی مفهومی به نام «بیگانه» و «خارجی» بسیار پیچیده و دشوار است. برنامه‌های خبری بین‌المللی و داخلی به میزان قابل توجهی با یکدیگر ادغام گردیده‌اند. سازمان‌های بیشتری در حال استفاده از کارکنان محلی می‌باشند که این امر نیز خود مزایا و معایب خاص خودش را دارد. از آنجا که ترکیب این نیروها نحوه تفکر و یادگیری ما از جهان را تغییر می‌دهد، چالش‌هایی که سازمان‌های خبری با آن روبه‌رو هستند عبارتند از:

- اتخاذ نقش‌های جدید با توجه به تغییراتی که در ارزش اخبار بین‌المللی صورت گرفته است و آن را به دو عنوان اخبار فوری و گزارش‌های محتوایی اختصاصی تقسیم کرده است.

- تغییر نگرش در دستورکار خبری اخبار بین‌المللی با توجه به تغییر ارزش‌ها و ظهور اولویت پایین به بالا و استفاده از تکنولوژی برای گسترش پوشش اخبار بین‌المللی.

- شروع به استفاده از رویکردی بازتر و شبکه‌ای‌تر به سبب شکست خورده بودن عملیات‌های خبری عمودی.

- نوآوری در حوزه دیجیتال یا خطر شکست خوردن و بازنده بودن بعد از ظهور موارد و مسائل جدید.

- یافتن مدل‌های اقتصادی جدیدی که می‌توانند عملیات‌های خبری بین‌المللی را حفظ بنمایند.

- آموزش و استخدام نیرو برای ارائه‌ی تخصص و انعطاف‌پذیری فرهنگی مورد نیاز در حوزه خبری در قرن بیست و یکم.

تمامی سازمان‌های خبری دچار تغییرات آشفته‌ای شده‌اند و باید بیاندیشند که خطرات و فرصت‌های موجود در این باره در کجا قرار دارند و در برابر این پیش‌زمینه، علاقه اولیه جامعه در ارائه گزارش‌های حضوری از وقایع کجا رفته است؟ آیا امروز خبرنگاران بین‌المللی بی‌فایده هستند؟

در اینجا می‌خواهم از همه کسانی که مصاحبه با بنده را بابت این پروژه قبول کردند و وقت و افکار خودشان را سخاوتمندانه با بنده به اشتراک گذاشتند، تشکر کنم. همچنین از کارمندان و همکاران موسسه رویترز بخاطر حمایت‌ها و توصیه‌هایشان - به خصوص «دیوید لوی»، «جیمز پینتر»، «گرت لینبک» و «جان لوید» تشکر می‌کنم. «ریچارد آدی» از بی‌بی‌سی در انجام تحقیقات و نتیجه‌گیری از گروه‌های آماری کمک‌های سخاوتمندانه‌ای نمود و بیشترین تحلیل‌ها را ایشان انجام داد. «جان اوون» از الجزیره و دانشگاه شهر و «دیوید واینبرگر» از مرکز برکمن نظرات جالب و مفیدی در مورد پیش‌نویس‌های اولیه این نوشته ارائه کردند. «گراهام هالیدی» منبع ثابت ایده‌ها برای این نوشتار بود. همکاران جدید من در ادلمن به ویژه «رابرت فیلیپس»، «استیو روبل» و «ریچارد ادلمن» بسیار حامی و اثرگذار بر شماری از ایده‌ها در این نوشتار بودند. همسر و فرزندانم به دلیل صبر و شکیبایی که در هنگام تحقیق و نوشتار این مقاله داشتند شایسته تقدیر و تشکر هستند.

جنبه‌های بسیاری از دنیای جدید گزارش‌دهی بین‌المللی و جریان‌های جدید اطلاعاتی جهانی وجود دارد که از حوزه این مطالعه خارج بودند. این موارد شامل تجزیه و تحلیل قوی در مورد کاهش تعداد خبرنگاران و کمیت پوشش اخبار، تجزیه و تحلیل

تنوع گزارشگران در گذشته و حال، تجزیه و تحلیل دستورکارهای خبری در حال تغییر در رابطه با اخبار بین‌المللی، مقایسه دستورکار و محتوای سایت‌های رسانه‌های اجتماعی و سایت‌های خبری سنتی، مقایسه محتواهای زبانی مختلف، تاثیر آن بر پوشش تغییرات سازمانی اتاق‌های خبر، تجزیه و تحلیل کامل از جریان اطلاعات جهانی فراتر از رسانه‌ها و موارد دیگر، می‌باشد. با این حال امیدوارم این بازبینی سطح بالا حداقل افکار و دیدگاه‌های جدیدی را برانگیخته باشد و نیازی به ذکر این نکته نیز نیست که تمامی اشتباهات متعلق به این‌جانب می‌باشد. در نهایت تشکر می‌کنم از تمامی همکاران و تمام اشخاصی که در طول ۳۰ سال گذشته در زمان کار در بی‌بی‌سی برای همکاری، مکالمه و بحث و به اشتراک گذاری تجربیاتی که به صورت غیرمستقیم این گزارش را شکل دادند، با آنها ملاقات کردم.

ر.سامبروک